

La Veu de la Comarca

Setmanari Regionaliste de Tortosa

ANY II.

PUGNA PRO PATRIA

BIBLIOTECA PÚBLICA

TARRAGONA

NUM. 56.

LA CATALUNYA QUE VOLÉM.—«Lliure, ni dominada, ni dominadora y respectada de les regions germanas.—Estimada per son valer al exterior y temuda per sa forsa, derra y pochs, actius y intel·ligents.—Ennoblida, altra vegada en llibres de tot saber, la que fou llengua de Sants y de Reys.—Las universitats y escoles tornades a son esser: obradors d'avensos de la ciència y planter de filòsophs y juristes. A fora la ensopida rutina.—Intimament unida á la vella Catalunya, glòria en sa història y tradicional en sus lleys y costums, una Catalunya nova, de vida expansiva y en constant progrés, seriament religiosa y ilustradament tolerant.—Repoplades las montanyas per grans boscos, trecant pels singles els corredors enginyos moderns, rayent del terrer y de las minas els fruits y minerals. Las aguas de sos rius saltant del resclosa en resclosa movent enginyos del treball.—Conservats com modernes—Ports oberts als productes de tots llochs; assegurats ab tractes d'una nació seria; veure al potentat ab afany de ser estimat y útil á la Patria y al obrir intervindre en el govern donantli lo que cristianament y per dret li pertoca.—Volém deixar á nostres fills aquesta Catalunya gran avuy, com ho fou pera son temps la de nostres passats.—Pero obrirem tenirlo tenim lo precís: Força, riquesa y intel·ligencia. Reprimim el vici del egoisme y exalté la virtud que á cap ens manca: L'amor á la Patria.» —LLUIS DOMÈNICH Y MUÑANER.

PREUS DE SUSCRIPCIÓ

Tortosa al mes

0'50

Fora semestre

3'00

DIRECCIÓN Y REDACCIÓN

Carrer del Parc, N.º 8.

Tortosa 31 Janer de 1904.

La Redacció no fa seus los conceptes ni contenuts dels articles firmats ó copiats.

SANTORAL

Diumenge 31 de Septuagésima. San Pere Nolasco cf. y fdr.—Absolució general en la Merced.—(I. B.)—Anima. Dilluns 1 de Febrer. S. Ignasi y s. Cecili, bs. y mrs.—Dimarts 2. La Purificació de N.º S. y s. Corneli centurió b. y cf.—Prof. en totes las iglesias.—B. P. en S. Joan de Deu y Mínims.—Dimecres 3 S. Blai b. mr., lo Beato Nicolau de Longobardo mímim y cf. y s. Oscar.—Dijous 4 S. Andreu Corsini y s. Rembert bb. y cfs.—Divendres 5: Los Sts. mrs. del Japón y stas. Agata y Calamunda vgs. mrs.—(X en Calaf y Gériga.)—Dissabte 6 Stas. Dorotea y Revocata. ms.—(X) Cervera Santíssim Misteri.)

tridas, la construcció d'escoles en diferents barris de la ciutat, no tenia apilotades com estan abuy, aïslades o construït un nou hospital, traslladada y fe un matadero, consolidada y reformada la Presó y la casa de la Ciutat, fen que tingues archiu-biblioteca y museo y no descuidan la urbanització de les agrupacions de casas que van convertir-se en arrabals, no obein a cap plano ni regla de sialitat ni d'hygiene, com tampoc descuida la conservació y limpia d'acequias y camins sobre tots dels lligallos y camins de sirga, que los propietaris colindants no tienen gran interès en conservar en les seues degudas ampliadas y bon estat en que deurian estar y molts altres asuntos que com la conservació y construcció de aferrats, aceras, boradas de pedra, passos, paseixos, plassas y embarcados no deuan quedar descuidats donada sa poca importancia y cost.

N'obstan no volem deixar de fer la llista de moltes altres millorias que ab la deguda oportunitat poden anar-se fent, com seria fer una surtida cap á Remolins, expropian una ó mes casas de la plassa de Santa Ana lo que permetiria l'urbanització de tots aquells aforas, ahon hi trobarian esgambi los vehins d'aquella barriada, que viuen en caus sense sol ni aire; l'aixembla el pont del pas del ferro-carril en el Temple, posant los estribos á la línia de las façades de las casas, quin projecte està tot tramitat y aprobat; continuá lo comensat carre del Ebro de la banda esquerra y enpendre el de la dreta, convertit en alameda tota la platxa de la Chiquina que podria servir de firal si se continuaran las firas de bestia ja comensadas tan necessaries y util per la Comarca, posar para llamps á tots los edificis publics en particular al Mercat, en el que ja hi han caigut varios llamps, com tambe posari un rellotje que abon segur el Banc de Tortosa no posaria cap dificultat en fero y en fi un plano general de la població que abrases los terrenos compromesos en los limits que se senyalaren al nou projecte d'axamplament quin concurs quedà desert com un de alienació, rosans, rectificació y millora del interior de la ciutat, ja qu'ara se rectifiquen rasans y axamplan carressense ordre establet com tam-

be's obriria ara una plassa al Angel, que tal vegada ben estudiat pot serfós mes convenient taxamplá la de la Constitució, ja que l'dia que quedí fet el pont el moviment serà molt important y podria ferse de manera, que l'carre de la Sanc y de la Rosa vinguessin en la linea recta à desembocar.

Ja ns sembla senti las exclamacions de la major part dels llegidors que ab mes ó menos parescudas paraulas diuen: bé, mol bé, pero com se realissa tot aixó? Com se fa tanta faena ab tans pocs dines?

Se fa; com se fan totes les coses cuan hi ha bona voluntad y bon desitj de ferse: comensanlas, y comensanlas ordenadament y deixan de banda al entrar á cala Ciutat las ranquinies políticas y personals y no mirá si la millora l'han proposada o comensada els de dalt ó els de baix, prescindint de miras petitas de favor. A Pau y perjudicá á Pera, fero tot en be de Tortosa. Aqueix sentiment d'amor á Tortosa es l'unic que pot venceir totes eixas dificultats y mesquines en mal hora sembradas per el may prou malehit caciquisme.

JOAN ABRIEL.

La brigada, a tot hora
Per tot se veu treballá,

Uns aquí, atres allá,
Y ls que vevim allá fora

Mos cansem de... badalla:

Esperem a la brigada

Que vinga á fe l'ansintat

Com davan ca la Ciutat

O una, gran engravada

Que's pura nesesitat:

També tenim molta falta

Que pera l'fanch, fassen passos,

Pos s'han donat alguns cassos

De posa la cama alta

Y al saltá, caure de nassos,

Y cuant plouen quatre gotes,

Ni volant si pot passa,

O be't tins que descalssá,

O's omplin de fanch les botes

Y después... tins qu'engrassá:

Les gràcies li donarem

Si ho fa així, tots los paigessos,

Com que som sos feligresos

En confiança esperém...

Que quedarém ben atesos.

La pagès:

«L'escola es la mare del progrés».

«Per cada escola que s'obra es tanca un presili».

Es per aixó com los regionalistes, verdaders amants del progrés y del poble, fan tants de sacrificis pera estableirne, convertint moltes de les seves associacions en centres d'instrucción y cultura.

Es per aixó també com los partits politics, tots, de l'oposició, se'n en riuen y sols predican a la turba multa doctrines enlluernadores, buides de reyal factibilitat y plenes de concupiscencies personals.

Los uns fan obra de progressiva evolució.

Los altres de regressiva revolució.

Qui té millors fonaments?

Y ls fonaments fan la casa.

**

Pera ser regionaliste se necessita la virtut del amor a la Patria.

Pera no serne se necessita l'vici del amor desordenat a la barriga.

Així se comprén que a Madrid, la barriga d'Espanya y ahont este desordenat amor hi campa com en

De Re Publica

En la sesió que celebra l'Ajuntament la setmana prop pasada se prengué un acord que Ajuntaments anteriors havian ja pres y comensat á portarlo al terrero de la practica, acaban per abandonarlo donada sa poca importància. Ens referim, á la expropiació de la illeta ahon está la capella del Angel per convertirlo en un espay que may podrá arribar á reunir las condicions de plassa encara qu'axis se l'anomenes.

No ns proposém discutir, ni la necessitat ni la importància de l'obra, pero si exposar, als individuos que de bona fé y ab ganas de fer algo útil per la població, han entrat á formar part del actual Ajuntament, comensan per dirlohi, que hi han obres y projectes de mol mes interes y trascendencia pera Tortosa, que l'esmentat projecte de plassa, tals com provehi al vehinat d'aigües abundans pera tots los serveis privats y publics, aixecan fonts per tots los indrets de la població, establin una corrent continua d'aigua per dins les clavaguères ab las sòbrans de los fonts, fer un cementiri, que reuneixi totas las prescripcions higièniques y legals, obtenir un pas gratuit y segur pera atravesar el riu, un plan general de clavaguères per las que sols hi correguesan las aigües de limpresa y de pluja, obligan á que tots los propietaris tinguen dipòsits impermeables ó pous higiénics pera ser extretas ó esterilizadas las dejecions y emanacions pu-

Glosador tortosi

Mallorca te el seu glosador que apesar de sa escasa ilustració y de ser pages es la admiració de mols centres de cultura de Barcelona, Tortosa també té el seu glosador y no fa molt temps s'han publicat algunas de sus improvisacions de las que n'voliam escullirne alguna pera donarne compte en la VEU, mes com no era del gust de Lo Pages (seudònim del autentic pages) va oferirnos pensar un vers aproposit de una queixa que volia fer al Sr. Alcalde y que á continuació ab gust publicarem.

Consti qu' es tracte de un glosador y no de un que tinga pretensions de poeta, y per lo tan la critica deu ser toleran.

Senyó Alcalde

Senyó Alcalde, los paigessos D'allà fóra Remolins, Sempre qu' entrém aqui dins Veyem, que fan mols progressos En ampedrats y adoquins.

terra seva, los regionalistes hi sian
claras com les Pasques.
La virtut no hi arrela en mitj del
vici.
¿Oy?

Segons ha dit l' Antón Maura,
aviat s' obriran les Corts pera fer
llum en la qüestió P. Nozaleda.

Yo 'ls asseguro que de llum no s'
en fará.

¿Sabent per qué?

Pos, porque si se'n fés massa, los
qui are tan bescantan al referit Pare;
se 'ls hi voria que hi tenen les mans
més negres que 'l sutje.

«Cantin papers, mentin barbes!»
¡Això haurian de fer los tals!

Pró, no ho farán.

Lo poble enganyat los coneixe-
ria...

Y 'ls tocaria 'l rebre.

La justicia es igual pera tothom
menos pels... catalanistes.

Alló de que tots los espanyols son
igual devant de la llei, no resa pera
natros.

Diém això perque temps enrera al
circular milers y milers de sellos ca-
talanistes, lo Govern hi posá la mà,
prohibint en absolut la tal circu-
ació.

Pos, bé; are segons hem llegit n'
han surtit de republicans y no se de
quants estils y han anat en cartes
y comunicacions.

¿Es potser que la propaganda de
les nostres idees li fa més por que la
de totes les altres?

Si aixis fos, se veuria qu' al me-
nos en això el Govern comprén tota
la trascendencia de la nostra do-
ctrina.

¡Com que 'l regionalisme donaria
un cap-girell á tot l' Estat acabant
ab estos governs que mos xupan la
sanc y mos empobreixen!

Qui viu a l' esquina d' altre, li
sab mal qu' este s' espavile.

Vetaqui la qüestió.

Lo regionalisme desperta 'l poble
pera qu' ell mateix administre y go-
verne sos interessos; y per això li te-
tanta por lo Gobern per veurerhi la
mort de la seu obra de minjarsho
tot a costa del poble.

Però 'l Gobern no sab que la seu
conducta de vexassió la més arbitra-
ria es d' aquelles que: *qui més hi fa
més hi pert.*

¡Ya s' ho vorá!

¡Lo que son los homes qu' en sos
actes no s' inspiran en la veritat!

Al morir l' insigne patrici, 'l Doc-
tor Robert, los enemics del regiona-
lisme l' alabaren dient d' ell qu' era
*regionalista moderado, modelo de
patricios etc. etc., casi, y sense casi,*
pregonaran que 'l plorat Dr. Robert,
en idees regionalistes, estava forsa
lluny de natros, los *exclusivistas* y
exagerados.

Això aleshores,

A esdevingut ara lo parlar de la
colocació de la primera pedra al mo-
nument que Catalunya tota li aixeca-
rá á la gran plassa de la Univer-
sitat de Barcelona, y aquells matei-
xos, enemics nostres, qu' ans l' ala-
baran, mos han sortit de fogò, dient
mil calumnies contra 'l meritissim
Dr. Robert; de *separatista y enemigo*
d' Espanya no l' han deixat,

Y homes d' aquestes *consequencies*
son los *unicos* defensor de la Justicia?
¡Se veu que si!

Aquesta mena de gent, als qui no
son dels seus, no li diuen res del le-
ma que tant diuen *Libertad, Frater-
nidad, Igualdad, Justicia y Progre-
so*; per això son los reys (encare qu'
en estos no hi creuen) més després
de 'l humanitat: jacobins.

¡Ya 'ls coneixerá 'l poble!

(Agarrat al vol).

— La Rusia y 'l Japó, com sem-
pre.

— ¿Qué vol dir?

— Que no arribarà la sanc al riu.

— Al del Ebro?

— ¡Justa!

Riberench.

Rectificació

Ab mol gust insertem á continuació la
seguent esmena-ampliació del solt que
fa referencia, per quant, evalua en mes
preu, lo valor de nostra hermosa llen-
gua Catalana menspreuada per alguns
fills de la terra y estimada y enaltrada
per los forastes.

Diu així l' esmentat escrit que 'ns ha
enviat l' entusiasta català A.A. de Cherta

Sr. Dr. de LA VEU DE LA COMARCA.

Cherta 26 de Jané 1904.

Lo darré solt de la segona plana del
n.º 55, deu ampliarse pera satisfacció
deis qu' estimem nostra llengua, y com
meritori exemple digne d' atenció pera
'ls que, mes ó menos descastats, miren
ab indiferència sino ab fastic lo que la
docta Alemania estudia ab sostingut in-
terès.

No s' han *inaugurat* allá les classes
de literatura catalana, sino que *segueixen*
desde fa mes de disset anys en les
deu universitats.—Berlin, Bona, Greifswod,
Heidelberg, Leipzig, Munich, Strasburg, Eriangen, Gottinga y Halle.

Ja fa mes de deu anys que 'l famós
Professor Otto Schachting, pseudònim de
Otto Dentk, publicà un llibre *per a us de
la joventut d' allá*, dient maravelles de
la Historia Catalano-Aragonesa, y pos-
tant als estels nostra llengua per sa ri-
quesa, ènergia, colorit y concisió.

A quan tristes reflexions se presta tal
estat de coses! ¡Assí, per vilesa, s' amaga
als nois d'estudiar la Historia Catalano-
Aragonesa! ¡Assí no admeten telegrammes
catalans per la raho bestialment
centralizadora de no figurar lo català en
lo Conveni de Berna, no obstant lo qual
s' admeten sens cap reparo á tots los
païssos d' Europa y fora d' ellal! ¡Assí,
sense gastá l' Estat res, se nega l' hos-
tatge á la Universitat á les càtedres de
Dret y d' Historia catalana.... y allá s'
honra lo nostre per qui menos obligació
'n tell!

A. A.

Retalls

Els ministres yaren estar d' acord des-
seguida ab lo del plan de la esquadra;
fins n'hi va haver un que va dir que no
venia de cent milions; que fessin lo que
volguessin.

Però vingué un punt que d'una mica
més ens costa la crisi, ab gran pena del
senyor Salmerón, que's pensa tenirhi la
má trencada ab això de fer caure minis-
teris monàrquichs y... repúblicas.

El punt fou el de la reforma de l'"uni-
forme."

Sembla que no n'hi há prou ab tenir
barcos nous: hem de canviar el trajo
dels marins, pera que no quedí res de lo
vell...

¿Però fills meus?... veusaquí que'l Ba-

leta de Madrid que ha ideat el nou "uni-
forme," pera estalviarse feina l'ha co-
piat, com si fos un caricaturista republi-
cà, y l'ha anat á copiar, "nada menos"
que... ¿de qui dirian? ¡Dels yankis!! De
aqueells "tocinos," com deya "La Publi-
cidad," i que enforzaren nostras esqua-
dras a Cavità y Santiago!

Això no s'acut a ningú, y ens portarà
un altre conflicte com el del P. Nozale-
da, si algú no hi afegeix encara, que és
un plan del "mismísimo ex-árquebisbe de
Manila, donat ab cos y ànima als yankis.

Ab lo de l'"uniforme," hi varen haver
barallas ministerials, y la cosa no ha
passat avant perque esbam abocats a la
obertura del safreig nacional, que sinó,
ja teníam la crisis a sobre.

¡Figúrinse'l dia que algú proposi cam-
biar els marins!

El doctor López, fent de espanyolista,
ha proposat que en las festas que ls re-
publicans del Ajuntament volen fer a
primers de maig, se consagri'l dia dos a
la bandera espanyola, per ser la festa
madrilenya conmemorativa de 'l alsan-
ment contra 'ls francesos.

Però 'l senyor López no deu saber
que 'l dia dos de Maig de 1808 no hi ha-
via bandera espanyola es: á dir, "roja,"
y "gualda," que es la que ara s' usa.

En aquell temps no la usavan més que
'ls barcos: era bandera marítima.

Després, si 's vol solemnizar una glori-
a, no 's trihi un fet que es heròich, si,
però que va acabar malament; del que 'n
resultà una carniceria d' espanyols.

D' aquella guerra, que 'ls republicans
censuran perque, segons ells, fou con-
traria a la llibertat que per Europa es-
campavan els exèrcits de Napoleó, pro-
pagadors de la Revolució francesa, se
n' podrian solemnizar fets més pràctichs
el combat del Bruch, per exemple.

No hem d'instruir als que pujan ab re-
lacions de derrotas heròicas; sinó ab
exemples de victorias. La qüestió es
guanyar.

Fa quatre sigles que 'ns mantenim de
glorias: però ab lloret sense carn no 's
fa estofat.

Déixintho córrer, donchs, aixó de las
festas patriòtiques.

Ya 'n tenim de bonas sense necessitat
de enmatllevarne a ningú.

¡Han fet may res á Madrid per l' ani-
versari del Bruch, de la conquesta de
Mallorca, del seti de Barcelona, del de
Girona, de la batalla de Montjuich, del
combat de Palamós, etc...

Descubrimos ab respecte devant de
aquel grupat d' heros de Madrid que
preferiren morir á ajupirse al joc ex-
tranger; però penséam ab els de casa, que
son nostres.

Copiém del "Bolletí del Diccionari de
la Llengua Catalana":

"Lo professor de Dresden (Alemania),
Dr. Karles Vallmöller, Rédactor "en
cap de Kriticher Sharesbericht über
die Fortschritte des Romanischen Phi-
logie (Anuari critich dels progressos
de la Filologia Romànica)", que 's pu-
blica á Tölz, Alta Baviera, casa Gott-
fried, ens ha escrit demandant el "Bolletí
del diccionari de la llengua catalana
(any 1902-1903), Questions de llengua
y literatura 1903 y altres obres de Mos-
sen Alcover de caràcter filiològich ó li-
terari, publicades entre 1890 y 1894", y
además tot lo qu' anem publicant; per
donarne conte dins l' Anuari, que sol
sortir de Juliol a Setembre de cada any."

"Ho veuen els *castellanistes* cap-
buys que 's creuen que 'ns anul·lam no
escrivint en lo qu' ells diuen *llengua na-
cional*? Ho veuen com així mateix tem-
nim qui 'ns llegeix dins Espanya y fora d'
Espanya? Ho veuen com així mateix ens
feym escoltar; fins tot Alemania? Ara
si 'ls senyors *centralistes* volen seguir...
homrantnos amb llur olímpich menys-
preu á tot lo que 's escriu en català,
mentres els sabis estrangers s' afayen
á ferne cas y á estudiarlo y á treure-ho

á rotllo dins llurs revistes... i endavant
les atxes! y visca... la unitat y la ger-
mandat... naciona!

Copiem:

El sindicat del "Grand Album de la
Federación de Sud-Centre," que com-
prén els sindicats d' iniciativa del país
comprés entre Toulouse, el Tarn, l' Ariège
y l' Hérault, te ja en premsa l' album de totas las bellesas naturals y
artísticas del país ab las corresponents
legendas. Està redactat en francés, ca-
talà, anglès y alemany. Se 'n tiraran
50.000 exemplars y costarà de 15 á 20000
francls.

Se veu que á la maldita gerga cata-
lana, li donen algo mes d' importància
els estrangers, qu' els nostres veïns de
Madrid, y es veu també, qu' el sindicat
del "Gran Album," te confiança de colo-
car molts exemplars á Catalunya y casi
la convicció de no vendren cap á Castellà.
Si en lloc de tractarse d' un obra
de vera importància y trasendència se
tractés d' editar *cuplets* ó zarzuela del
gènere chico, no fora estrany s' hagues
donat la preferència al Castellà.

NOTICIES

Com á amans de las tradicions y
glorias tortosinas havem llexit ab
verdadera satisfacció la nova de que
el Gobern ha acordat, distinguir al ilus-
tre valencia ex-directe de Registres don
Beningut Oliver ab la Gran Creu de
Isabel la Catòlica; a qui Tortosa tan li-
den per haver publicat, enaltit y comentat
lo monumental llibre de nostres Cos-
tums.

Rebí per tal distinció la nostra mes
coral enhorabona.

Agrahim al nostre colega local el *Co-
rreo Ibérico* la manifestació que fá de
que s' ha vist obligat á traduir al castellà l' article de M. Collell per la rahó
de que te suscriptors a fora de Catalunya,
lo que vol dir que si fos un peri-
odic exclusivament dedicat a la comarca,
l' escriuria en llengua materna per la
quina diu que tambe sent especial afecte.

En un dels primers números de la *VEU*
ens ocuparem del mal estat en qu' es-
travaven los taronjers del Parc plens
de *Serpeta*. Nostra queixa no fou esclata-
da com tampoc hu serà ara y la plaga
acabarà per matar los pocs branquillons
que quedan vius. Hu sentirem; mes si
sols fossen los taronjers del Parc me-
nos mal, lo pitjor es que s' han complert
los nostres vaticinis y avuy la *Serpeta*
ja ha invadit los taronjers de las proprie-
tats veïnas, perjui que ab molta facilitat
s' hauria pugut evitar atancan la
plaga per calsevol dels medis coneiguts
y com ara es el temps aproposit pera
dita operació repetim de nou l' avis.

Avuy ha de posar-se la primera pedra
del monument que Catalunya dedica al
Apostol del Catalanisme al eminent Pat-
rici, al sabi Bertomeu Robert que te ja
aixecat un altà en cada un dels cors dels
verdaders catalans.

La festa serà tal vegada intorrupta
per los bramits dels que han inspi-
rat a un diariot l' article que insultaba
la memoria del home que al son saber y
sacrificis había aixugat tantas llàgrimes
y escampat arreu tanta llevor de verda-
dera llibertat.

La policia y higiene dels carrers ca-
rrerons y plassas inclus els voltans del
Mercat, deixan molt que desitjar ja que
calsevol recó serveix de lloc escusat no
sols a los forasters sino als mateixos ve-

hins de Tortosa y es compren siga axis per la falta de mingitoris que ni un ne te la ciutat.

Creyem que com no es tracta de obras de molta importancia ni de gran gasto pot l' Ajuntament podria manarlos ler y tan mes ara que s' acosta l' istiu.

Tambe devem feros reçó de las queixas que 'ns han fet personas respectables referens á la molta llibertad de que gosan las infelises dones de la *hygiene* que ha tothora van per eixos carres y voltans mes propers y concorreguts.

No sabem si serem atesos ja que las queixas no son fetas en la *llengua oficial* y per lo tan no mereix ser escoltada *oficialment*.

Llegim en un periodic local que la Junta de Sanitat de Boston ha prohibit terminanment s' escupi no sols en coches tranvías y llocs publics tancats tals com iglesias, teatres, circos y cafes sino que fá entensiva dita prohibició als carres y plassas.

Ara no creguin qu'es la Junta de Sanitat de Tortosa, no senyos, no, es la de Boston; la nostra continua sens novetat á Deu gracies no donan senyals de vida apesar del mal estat del cementiri y manera de enteriar y de las queixas dels vehins respecte el mal olor que 's desprenden per las bocas dels sinbornals y clavageras faltats de sifons y tancas automaticas, com també del especie que presentan tots los racons y voras dels carres en els que es algo mes que' escupir lo que s' hi fá segons ja diem en altre solt.

Y a propòsit de dita Junta: si mal no recordem temps atrás l' Ajuntament va acordar se fes una inspecció y dictamen correspondent referent á la conducció, distribució y graus de püressa de l' aigua de la Caramella y aquesta es l' hora que per los periodics que tenen bo á casa la Ciutat res n'han dit en los extractes que fan de las sesions.

Aquesta setmana s' han apilonat las

preguntas á fer als nostres administradors comunals que casi sembla siga fet expresament no hi há tal cosa, si no qu' es com es la pluja; que si plou es per que hi ha nubols, aixó es que si preguntarem es per que tenim obligació de ferho per lo tant, anem á veure:

Com s' explica qu' el diputat Sr. Nogués tingüés que ser lo diputat que demàns pera Tortosa una estació permanent de Telégrafos y que Vinaroz, San Carlos de la Rápita, Benicarló y Alcanar s' hi posin estacions telefónicas y á Tortosa nô? ¿Es que no tenim padrins, y si 'ls tenim, es que dormen?

:Perqué Reus obté de la Empresa del ferrocarril rebaixa de preus d' anada y tornada de totes las estacions properas á fi de aumentá l'affluencia de la gent des pobles vehins al mercat de Reus, y Tortosa ni sisquiera hu demanda?

:Com es que á Alcañiz s'ha format una societat que es titulará "Compañía de Crédito del Bajo Aragón", quina es dedicar á tota mena de negocis agrícols en particular als relacionats ab la fàbricació y venta d' olis y aquí Tortosa fins avuy plassa important y centre agrícola permaneix indiferent y estoica veient com pobles ab menos condicions qu' ella li van prenen els mercats dels que fins ara ella en tenia la exclusiva?

:No saben perqué? Preguntinhu als que tan temps fá van sembran odis y venjansas entre nosaltres, dividinno y explotanno baix tots conceptes.

Disapte de la setmana prop passada morí la senyora doña Amparo Foguet Marzal (A. C. S.) esposa de nostre benvulgit amic el comercian don Rafael Lledó y Lluís. A ell y familia li testimoniem lo nostre mes sentit condol.

La Diputació provincial de Girona, en sessió de 8 del actual, prengué per unanimitat l' acort de subvencionar la obra patriótica y de cultura dels "Estudis Universitaris Catalans", que venen

sostenint les càtedres de Dret civil català, Història de Catalunya y Economía social y política aranzelaria.

Gracies a les reiterades gestions dels diputats a Corts catalanistes y en particular del actiu diputat per Olot senyor Albó, ha sigut derogat el Real Decret que tants perjudicis havia de causar als peticionaris de aprofitaments d' aigues, tota vegada que, segons l' aladiot Real Decret de 6 de Novembre, els espedients havian de tramitarse a Saragossa y no en les Queratures provincials d' Obres públiques com fins a la fetxa indicada y com se podrà fer d' ara endavant.

Les Instruccions tant precises del *Motu proprio* que l' mateix Pío X califica de *Codice jurídico sobre la Música sagrada* no son per Italia solament, sinó que tenen forsa de lley general en tota l' Iglesia: així ho ha manat Nostre Santíssim Pare per medi de la S. Congregació de Ritus ab decret de 8 del present mes. Quedan per aquest decret revocats totes les exemptions y privilegis, ádich els concedits a les Basíliques majors de Roma, singularment a la de St. Joan de Letrán; quedan igualmen revocats tots els privilegis y recomendaçions que tota altra forma més moderna de cant litúrgic hagués obtingut, permetent Sa Santedat que allá ahont existentes aquesta forma puga llicitament conservarse fins que a la major brevetat possible sia reemplasada pel venerable cant gregoriano tal y com consta en els manuscrits autèntichs.

Casi no passa setmana sense que apareixi un nou periodic catalá ó se constitueixi una nova societat catalanista d' aquellas últimas no ne donem compte per ser moltes y ser de interés local, no axis dels periodics que ensenyen la vida activa y ufiosa que cada dia va propagarse per tots los indrets de nostra terra.

En lo que va d' any han visitat nostra redacció y havem establert lo cambi ab los periodics segunts "La Tralla," y "Lo Patufet," de Barcelona, "L' Apat," de San Sadurní de Noya, "El Eco del Sio," d'Agramunt, el "Germinal," de Sabadell y estan proixims á surtir "Lo Nacionalisme," á Tarragona y la Universitat Catalana á Barcelona havent aparegut el primer número de la Revista Mical Catalana porta-veu del Orteo Català.

Publicacions rebudes

S' ha publicat ja el tòm 17 de la biblioteca de "L' Avenc", titolat *Ombrioles*, original de 'n Victor Catalá, pseudonim ab que se amaga una distinguida escriptora ampurdanesa. Es per demés ponderar les ecceŀlencies del llibre, doncs es prou coneguda en el món de les lletres la autora de *Dramas rurales*, qui na obra havem rebut també, y de la qual al poc temps d' ésser publicada ha sigut precis ferse una segona edició, cosa per desgracia, poc freqüent en nostre país.

Prosa per Claudi Planas y Font. La notable revista *Catalunya* ha editat el IV de la serie d' obres que ve publicant, formantlo l' obra quin titol hém escrit acreditantse en ella son autor de gran prosista, com ho está també com a poeta.

—Regla galeata de los hermanos de la milicia de la Cruz, que forma el tomo LXI de las obras del Pare Corbató.

—Observaciones apologéticas sobre la vida y costumbres del P. José Domingo Corbató. Primera y segona edición, formant dos fascicles ab numerosos documents.

Reseña leída en la sesión Pública Inaugural celebrada el dia 7 de Enero de 1904 por el Secretario de la Academia de Jurisprudencia y Legislación de Barcelona D. Arturo Claveria y Llobet y el discurs de D. Ramon de Abadal y Calderó. President de dita Academia llegit en la mateixa sessió y escrit en la nostra llengua.

A tots quedem agratuhits.

Tortosa. Imp. FOGUET, P. Hospital 5.

— 196 —

Después en los años 1381 y 1382, considerada la extrema necesidad con que el dicho Rey don Pedro estaba oprimido, la Ciudad de Tortosa le sirvió con cien florines de oro, y luego con mil: y á la Reyna con seys cientos, y con un Palio de mucho valor, lo cual se prueba *in libro instrumentorum folio 154, y 155*, teniendo por mejor medio el quedar pobres y destruydos (como lo quedaban, segun se ve por todo lo dicho) que dejar padecer á su Rey, y señor, necesidad y pobreza (amor inmenso de vassallos) y en esta conformidad hicieron otros servicios al sobredicho Infante don Iuan, en diversas ocasiones, de más de dos mil y trezentos florines de oro, y de seys mil y cuatro cientos sueldos, para socorro de necessidades urgentes que se le ofrecieron, posponiendo la dicha Ciudad las propias, segun consta *in libro instrumentorum folio 156, usque ad folio 159*.

Muerto el Serenissimo Rey don Pedro, Tercero de Cataluña, le sucedió el Infante don Iuan, su hijo primogénito, al qual despues de aberle servido la Ciudad de Tortosa, en la jornada que se hizo contra el hermano del Conde Armentach, que entró desde Francia con muy pujante Ejército, talando, y destruyendo á Cataluña, hasta que le fizieron retirar, y salir deella, socorrió con mil y dozentos fierines de donativo gracioso, continuando con animos liberales el servir á su Rey y señor: lo qual parece ser assi *in libro instrumentorum folio 160*.

Al inclito Rey don Martin, hermano y sucesor del dicho Rey don Iuan, en el año 1401, le sirvió la Ciudad de Tortosa con cuatrocientos florines; y luego despues, en el año 1407, con mil y cien libras, segun se prueba *in libro instrumentorum folio 160*. Y á otras personas de la casa Real con muchas cantidades de dinero, para socorrer las necesidades urgentes, que se les ofrecieron. De todo lo qual consta *ibidem folio 162*.

Con este propio cuidado, y amor sirvieron á sus Reyes y señores con muchas cantidades de dinero, es á saber, á los Serenissimos don Fernando Primero, sucesor del Rey don Martin, y á don Alfonso Cuarto en Cataluña, hijo y sucesor del mencionado Rey don Martin.

— 197 —

— 198 —

rra: por la qual llegaron la dicha Ciudad, y sus Ciudadanos, al extremo mayor de pobreza, y empeño, que se podía llegar, teniendo el patrimonio comun totalmente perdido, y del todo empeñado; y los particulares sus haciendas en la propia calamidad, como consta evidentemente por el Privilegio que el dicho Rey don Alfonso mandó despachar en el año de 1327, el qual está *in libro instrumentorum folio 149* por el qual se ve la fineza de la fidelidad y amor grande de los Ciudadanos de Tortosa para con sus Reyes, pues vertieron su sangre, y perdieron sus vidas en todas las ocasiones, que al servicio de la Real Corona convino, y empeñaron sus haciendas, y patrimonios, hasta llegar al extremo de total desolación como se ha dicho.

Estos trabajos, tantos, tan continuos, y exorbitantes, no acobardaron á la dicha ciudad, y á sus Ciudadanos, antes con ánimos tan fervorosos como siempre, sin atender á otro, que al servicio de su Rey, lo continuaron, guiados de su noble, y antiguo valor; porque muerto D. Alfonso Rey de Aragón, Tercero deste nombre, en Cataluña, sucedieron sus hijos, don Pedro, tambien Tercero deste nombre, en ella, en los Reynos de Aragón, y don Fernando, en el Marquesado de Tortosa, al qual para socorro de sus necesidades en diversas ocasiones sirvieron con ciento, y cuatro mil sueldos, como parece *in libro instrumentorum folio 152*, y la mayor parte dellos fueron para pagar el sueldo de la gente de a caballo, con la qual la dicha Ciudad servía á los dichos Rey don Pedro, y Infante don Fernando, en las guerras que el año de 1358, tuvieron con el Rey de Castilla, segun consta por escritura pública fol. 153, pag. 2.

Y como el dicho Rey don Pedro, Tercero en Cataluña, tuvo muchas y muy grandes guerras, por mar, y tierra, con los Reyes don Iayme de Mallorca, don Pedro de Castilla, y con los Genoveses. Iuez de Arborea, y los demás que se le rebelaron en la Isla de Cerdeña, y por ello en el año, 1363, padeciese estrema necesidad, acudió su Ciudad de Tortosa, la qual sacando fuerzas de flaqueza, le sirvió con cinco mil florines de oro, en donativo gracioso, segun consta *in libro instrumentorum folio 139*, pag. 2.

Imprempcta

ED

JOSEPH L. FOGUET SALES
PLAZA DEL HOSPITAL, 5,
TORTOSA

En este establecimiento se confeccionan trèballs

tipografichs á preus econòmichs.

Treballs á varies tintes y sobres pape pergami.

— 194 —

En el propio año de 1363, el Rey don Pedro de Castilla vino con un muy poderoso Ejército, contra el dicho Rey don Pedro de Aragón, á la frontera del; por lo cual escribió á la Ciudad de Tortosa, embiasse dozientos ballesteros diestros para su socorro, con toda diligencia, porque el Reyno estaba en notable peligro: y la dicha Ciudad no obstante que estaba exenta dello, por privilegios, sirvió á su Rey con mucha liberalidad y presteza, remitiéndole toda la dicha gente; y assi lo afirma con sus Reales cartas agraciéndo-lo, como consta en *libro instrumentorum folio 138. pag. 2 y fol. 139.*

STILO AL ALFABETO. 1861 Y 1862. SANTO DOMINGO.

ESTILO AL ALFAB